

การแพร่กระจายและความชุกชุมของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่
ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

**Distribution and Relative Abundance of Large Mammals in Khlong Saeng Wildlife Sanctuary
Surat Thani Province**

บุษบง กาญจนสาขา¹

นักวิทยาศาสตร์ 7ว

Abstract

A study on the distribution and relative abundance of large mammals in Khlong Saeng Wildlife Sanctuary was undertaken from February 1997 to January 1999 to investigate the status of large sized wild animals after the construction of Ratchaprapha Dam that caused a change in the wildlife habitat. The study was conducted using two methods. Groups of twelve 1 kilometer transects were set in seven locations to find out the frequency of occurrence of mammal tracks. Wild mammals were also surveyed in 54 locations using camera traps to determine distribution and relative abundance. One thousand and twenty six trap nights were conducted over the survey sites. Fourteen species of large mammals, elephant, tapir, gaur, serow, sambar deer, leopard, clouded leopard, golden cat and eleven species of small carnivores were found. The results showed two important wildlife habitat sites, Khlong Saeng and Khlong Ya which have a high abundance of wild animals. The survey of tracks and camera trapping showed that wild boar had the highest abundance in the sanctuary. The track survey also showed that tapir and barking deer and the lowest abundance while the camera trapping showed that fea's barking deer and elephant had the lowest abundance. For the carnivores, sun bear had the highest abundance.

From the presence of track wild boar, barking deer, tapir and gaur are distributed through the sanctuary areas while elephant and sambar deer occurred in some part. Camera trapping enabled the presence and distribution of fea's barking deer and serow to be recorded as these two species are difficult to recognise by their tracks

The results showed that tracks surveys for herbivorous mammals was more effective for distribution studies than camera trapping. Camera trapping was useful for surveying carnivores especially small carnivores.

¹ หัวหน้าสถานีวิจัยสัตว์ป่าคลองแสง ส่วนวิจัยสัตว์ป่า สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้

บทคัดย่อ

การศึกษาการแพร่กระจายและความชุกชุมของสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสงได้ดำเนินการในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ถึงมกราคม 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามศึกษาสถานภาพของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ภายหลังจากการสร้างเขื่อนรัชชประภา อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ การศึกษาได้ดำเนินการเป็น 2 วิธีการ โดยการสำรวจนับความถี่ในการพบรอยเท้าสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ตามเส้นสำรวจเส้นละ 1 กิโลเมตร จำนวน 12 เส้น ในพื้นที่สำรวจ 7 แห่ง เป็นระยะทางทั้งหมด 84 กิโลเมตร และโดยการตั้งกล้องดักถ่ายภาพสัตว์ป่าตามเส้นทางด่านจำนวน 54 จุด นับเป็นจำนวน คืบที่วางกล้องทั้งหมด 1026 คืบ ได้สำรวจพบสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมขนาดใหญ่ 14 ชนิด คือ ช้าง สมเสร็จ กระตัง เลียงผา กวาง เก้ง เก้งหม้อ หมูป่า หมีขอ หมีหมา หมีควาย เสือดำ เสือลายเมฆ เสือไฟ และสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมขนาดเล็ก 11 ชนิด ซึ่งจากการสำรวจทั้งสองวิธีการพบว่าป่าคลองแสง และป่าคลองหยา เป็นพื้นที่ที่มีสัตว์ป่าขนาดใหญ่อาศัยอยู่ชุกชุมที่สุด ในกลุ่มสัตว์กินพืชแล้วหมูป่าเป็นสัตว์ที่มีชุกชุมมากที่สุด สมเสร็จและเก้งมีค่าความชุกชุมต่ำที่สุดและจากการสำรวจโดยการตั้งกล้องดักถ่ายภาพพบว่าหมูป่ามีค่าความชุกชุมสูงสุด ขณะที่เก้งหม้อและช้างป่า มีความชุกชุมต่ำที่สุด สำหรับในพวกสัตว์กินเนื้อ หมีหมาจัดได้ว่ามีความชุกชุมมากที่สุด

ในการศึกษาการแพร่กระจายของสัตว์ป่าได้พบว่าในกลุ่มสัตว์กินพืชนั้น การสำรวจโดยดูจากรอยเท้าจะให้ผลที่ชัดเจนและเหมาะสมกว่าการสำรวจโดยใช้กล้องดักถ่ายภาพโดยพบว่าหมูป่า เก้ง สมเสร็จ และกระตัง จะมีการกระจายไปทั่วพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สำหรับช้างและกวางนั้นพบอาศัยอยู่ในพื้นที่บางส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสงเท่านั้น กวางป่าพบค่อนข้างชุกชุมในป่าคลองหยา คลองแสง และคลองมอญ ขณะที่พบช้างป่ามีความชุกชุมในป่าคลองแสง ส่วนเก้งหม้อนั้นข้อมูลจากกล้องดักถ่ายภาพสำรวจพบเก้งหม้ออาศัยอยู่ในบางพื้นที่ โดยพบในป่าคลองแสง คลองควน คลองหยา และคลองมูข ขณะที่เลียงผาพบทั่วไปตามตามสันเขาและริมห้วยในพื้นที่ป่าคลองแสง คลองมูข คลองมอญ และคลองหยา

สำหรับในกลุ่มสัตว์กินเนื้อแล้วการสำรวจโดยวิธีการตั้งกล้องดักถ่ายภาพนับเป็นวิธีที่เหมาะสมโดยเฉพาะกลุ่มสัตว์กินเนื้อขนาดเล็กหลายชนิดที่สังเกตรอยเท้าได้ยากกว่า เนื่องจากมีน้ำหนักตัวเบา ในการศึกษาครั้งนี้ปรากฏว่าไม่พบร่องรอยของหมาใน วัวแดง และเสือโคร่งเลย การหายไปของสัตว์ป่าทั้ง 3 ชนิดที่ชอบอาศัยอยู่ตามที่ราบนี้อาจเกิดมาจากการที่ที่ราบถูกน้ำท่วมไป มีผลให้ถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์เหล่านี้ลดหายไปจนทำให้สัตว์ป่าเหล่านี้สูญหายหรือมีจำนวนลดน้อยลงจนหาได้ยากมาก อย่างไรก็ตามจากการศึกษาครั้งนี้ได้สำรวจพบสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ได้แก่ เสือไฟ เพิ่มขึ้นอีกชนิดหนึ่งในผืนป่าแห่งนี้